

О. С. Власюк

**ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗШИРЕННЯ РИНКІВ ЗБУТУ
ТА СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ
В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС**

У статті підкреслено, що потужний потенціал ринку країн ЄС створює для України широкі перспективи розвитку торговельних взаємовідносин. Проаналізовано динаміку і структуру товарного експорту України на ринки країн ЄС. Зокрема, досліджено можливості компенсації потенційних втрат російських ринків вітчизняними виробниками за рахунок нарощування експортних поставок у країни Євросоюзу, насамперед продукції агропромислового комплексу та металургії. Запропоновано фінансово-економічні заходи, спрямовані на активізацію зовнішньоекономічної політики України та задоволення інвестиційних потреб внутрішнього ринку. Показано необхідність розроблення й запровадження механізмів фінансового забезпечення модернізації промислової технологічної бази, що передбачає системне освоєння нових технологій, будівництво на території України ліцензійних виробництв, розширення можливостей участі іноземних компаній у капіталомістких проектах тощо. Обґрунтовано пріоритетні напрями реалізації цих завдань шляхом мобілізації внутрішніх фінансових джерел та запровадження інноваційних фінансових механізмів залучення довгострокових коштів для інвестиційних цільових державних програм, розвитку національних експортного й імпортозамінного потенціалів. Визначено, що підписання економічної частини Угоди про асоціацію з ЄС вимагає активізації фінансово-економічних заходів, націлених на розширення внутрішнього ринку, забезпечення системної модернізації української економіки, стабілізацію мотиваційного середовища, котре стимулюватиме її системне оновлення. Розглянуто питання фінансового забезпечення національного проекту модернізації економіки, акумулювання фінансових ресурсів для реалізації інноваційно-інвестиційних перетворень, усунення зовнішньоторговельного дисбалансу та розбудови внутрішнього ринку.

Ключові слова: товарний експорт, зовнішньоекономічна політика, ринки країн ЄС, ринок РФ, внутрішній ринок, модернізація економіки, інвестиційні потреби, фінансові механізми.

Рис. 7. Літ. 9.

А. С. Власюк

**ФИНАНСОВЫЕ АСПЕКТЫ РАСШИРЕНИЯ РЫНКОВ СБЫТА
И СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА
В УСЛОВИЯХ ВВЕДЕНИЯ ЗОНЫ СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛИ С ЕС**

В статье подчеркнута, что мощный потенциал рынка стран ЕС создает для Украины широкие перспективы развития торговых взаимоотношений. Проанализированы динамика и структура товарного экспорта Украины на рынки стран ЕС. В частности, исследованы возможности компенсации потенциальных потерь российских рынков отечественными производителями за счет наращивания экспортных поставок в страны Евросоюза, прежде всего продукции агропромышленного комплекса и металлургии. Предложены финансово-экономические меры, направленные на активизацию внешнеэкономической политики Украины и удовлетворение инвестиционных потребностей внутреннего рынка. Показана необходимость разработки и внедрения механизмов финансового обеспечения модернизации промышленной технологической базы, что предполагает системное освоение новых технологий, строительство на территории Украины лицензионных производств, расширение возможностей участия иностранных компаний в капиталоемких проектах и т. д. Обоснованы приоритетные направления реализации этих задач

© Власюк О. С., 2014

путем мобилизации внутренних финансовых источников и внедрения инновационных финансовых механизмов привлечения долгосрочных средств для инвестиционных целевых государственных программ, развития национальных экспортного и импортозамещающего потенциалов. Определено, что подписание экономической части Соглашения об ассоциации с ЕС требует активизации финансово-экономических мер, нацеленных на расширение внутреннего рынка, обеспечение системной модернизации украинской экономики, стабилизацию мотивационной среды, которая будет стимулировать ее системное обновление. Рассмотрены вопросы финансового обеспечения национального проекта модернизации экономики, аккумуляции финансовых ресурсов для реализации инновационно-инвестиционных преобразований, устранения внешнеторгового дисбаланса и развития внутреннего рынка.

Ключевые слова: товарный экспорт, внешнеэкономическая политика, рынки стран ЕС, рынок РФ, внутренний рынок, модернизация экономики, инвестиционные потребности, финансовые механизмы.

Oleksandr Vlasiuk

FINANCIAL ASPECTS OF MARKETS' EXPANDING AND STIMULATION OF THE DOMESTIC MARKET DEVELOPMENT WITHIN IMPLEMENTATION OF THE FREE TRADE AREA WITH THE EU

The EU common market has a strong potential and creates good prospects for Ukraine's trade relations' development. The dynamics and the structure of commodity exports of Ukraine to the EU market are analyzed in the article. Particularly, the possibilities of compensation for Ukrainian producers, caused by the potential losses in Russian markets, are in increasing exports to the EU countries, especially agricultural products and metals. Financial and economic measures, aimed to enhance foreign economic policy of Ukraine and to supply the investment needs of the domestic market, have been suggested. It is determined the necessity of formation and implementation of financial mechanisms for modernization of industrial technology, based on the systematic development of new technologies, building the license productions on the territory of Ukraine, empower the participation of foreign companies in capital-intensive projects etc. Priority areas of implementation of these objectives have been substantiated as domestic financial resources' mobilization and innovative financial mechanisms, aimed to attract long-term funds for the targeted state investment programs and develop national export and import capabilities. It has been defined that signing the economic part of the Association Agreement with the EU requires activation of the financial and economic measures directed to expand the domestic market, to provide a systematic modernization of the Ukrainian economy, to stabilize the motivational environment that will stimulate its systemic renovation. The issue of the financial support to the national economy modernization projects, financial resources' accumulation for innovative and investment reformations, the trade imbalances' abolishment and the internal market's development have been considered.

Keywords: merchandise export, foreign policy, the EU market, Russian Federation's market, domestic market, the modernization of the economy, investment needs, financial arrangements.

JEL classification: F10, F13, F15.

Відновлення економічного зростання в Україні неможливо досягти без модернізації й оновлення економіки, оптимізації зовнішньоторговельної політики та активізації розвитку внутрішнього ринку. Успадковані системні проблеми, поглиблені жорстким впливом глобальних кризових явищ, актуалізують потребу в якісних зрушеннях у національній економіці, що передбачає застосування інноваційних технологій у сировинних галузях, спрямоване на переформатування виробничих ланцюгів із початкових стадій переробки сировини на виробництво кінцевої, бажано високотехнологічної, продукції, яка користується попитом на внутрішньому й зовнішніх ринках.

У цьому контексті важливим завданням є формування механізмів фінансового забезпечення модернізації промислової технологічної бази, що включає системне освоєння нових технологій, будівництво на території України ліцензійних виробництв (особливо у сфері машинобудування), розширення можливостей участі іноземних компаній у капіталомістких проектах тощо. Також слід усвідомити, що вивести національну промисловість на якісно новий рівень можливо лише шляхом поєднання активної зовнішньоекономічної політики України з програмними заходами щодо задоволення інвестиційних потреб внутрішнього ринку. Це й має визначати стратегічний контекст співробітництва України з ЄС.

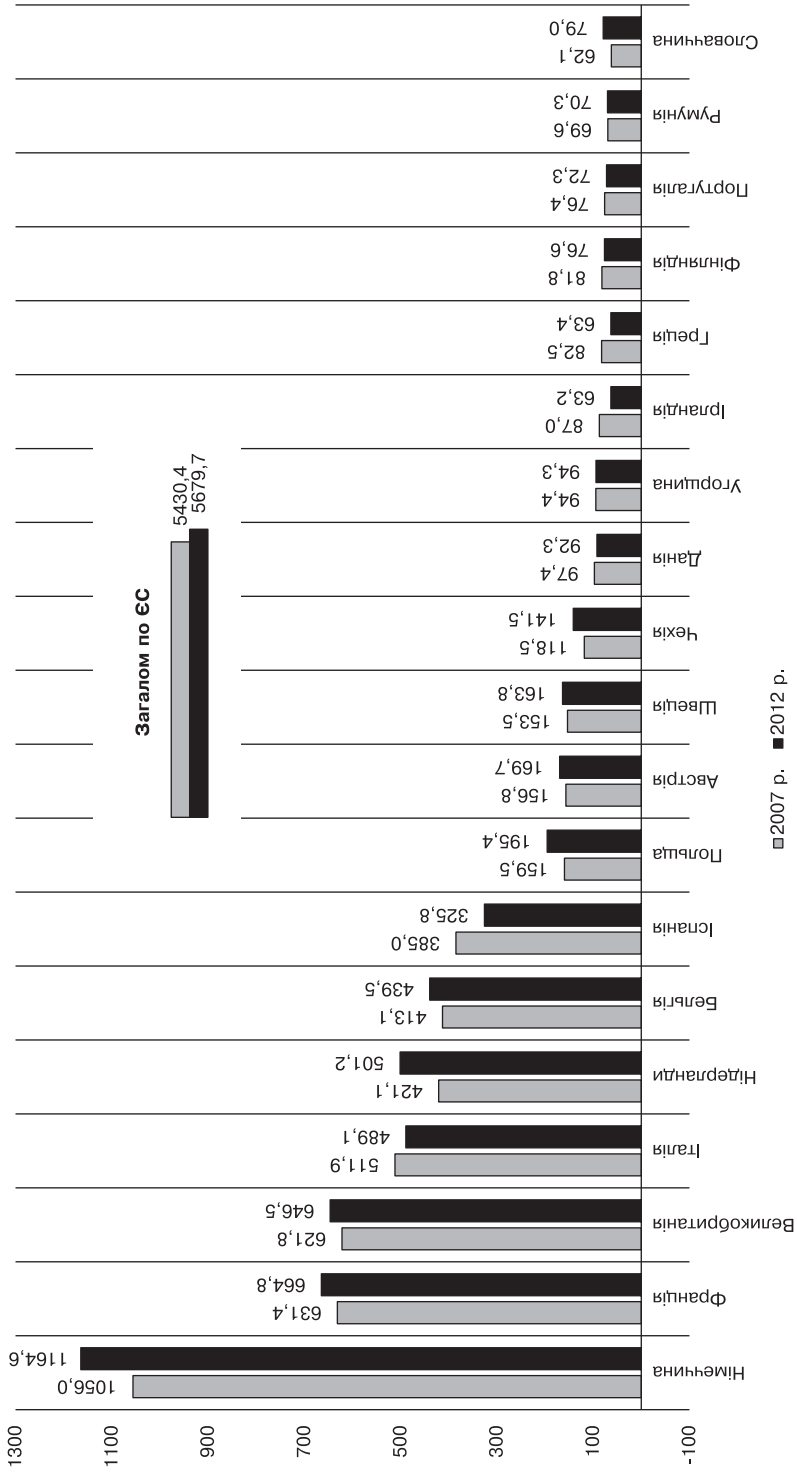
Очікуючи підписання другої частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС про глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі, доцільно ретельно дослідити потенціал розширення ринків збуту вітчизняної продукції на ринках Євросоюзу, зокрема організаційно-фінансові механізми використання можливостей співробітництва України з ЄС для розширення внутрішнього ринку. Зазначене дасть змогу обґрунтувати систему заходів із модернізації зовнішньоторговельної політики та адаптації внутрішнього ринку до загострення конкуренції з європейськими товарами.

Окреслена проблематика досить жваво дискутується як науковцями, так і експертами. Зокрема, проблемам дослідження розвитку зовнішньої торгівлі, внутрішнього ринку та фінансових механізмів його забезпечення присвячено праці Н. Майєра [1], К. Рогоффа [2], Ж. Пельмана, М. Чанг, Д. Ханфа [3], експертів ООН [4], В. Дікінсон, Т. Поултера та ін. [5], Р. Кірхнера, Р. Джуччі, В. Кравчука [6], Я. Базилюк [7], Д. Венцовського [8] та ін. Разом із тим потребують подальших досліджень можливості забезпечення національних економічних інтересів та обґрунтування адекватних фінансових механізмів в умовах поєднання процесів нарощування збуту вітчизняної продукції на ринку ЄС та реалізації потенціалу внутрішнього ринку України.

Метою статті є ідентифікація перспективних сегментів ринку ЄС для розширення збуту української товарної продукції, а також обґрунтування фінансових механізмів розширення внутрішнього ринку в процесі співпраці з Євросоюзом.

Ринок країн ЄС має потужний потенціал, що створює для України широкі перспективи розвитку торговельних взаємовідносин. Так, у 2012 р. сукупний імпорт товарів держав — членів ЄС становив 5679 млрд дол. США, що на 249,3 млрд дол., або на 4,6 %, більше, ніж у 2007 р. (рис. 1). Динаміка нарощення імпорту попри значні обсяги внутрішньої міждержавної торгівлі свідчить про перспективність ринку ЄС для торговельних партнерів.

Майже 90 % експорту України до держав Євросоюзу припадає на Польщу (15,1 % всіх поставок до ЄС); Італію (14,6 %); Німеччину (9,7 %); Іспанію (9 %); Угорщину (8,7 %); Нідерланди (4,9 %); Чехію (4,1 %); Словаччину (3,9 %);

Джерело: статистичні бази МВФ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/Datamapper/index.php>.

Рис. 1. Імпорт окремих країн ЄС — торговельних партнерів України у 2007 і 2012 рр., млрд дол. США

Австрію, Болгарію, Румунію, Францію та Великобританію (приблизно по 3 %) (рис. 2).

Загалом частка українських товарів у імпорті ЄС дещо зросла — з 0,26 % (13,9 млрд дол. США) у 2007 р. до 0,3 % (17 млрд дол.) у 2012 р. Водночас упродовж 2007—2012 рр. обсяги поставок вітчизняної товарної продукції зменшилися в Італію, Румунію, Данію, Литву та збільшилися до Великобританії, Іспанії, Польщі, Чехії, Угорщини, Португалії.

На окремих товарних ринках країн ЄС частка українських товарів системно зростає. Наприклад, на харчовому ринку та ринках напоїв і тютюну вона збільшилася з 1,26 % (1 млрд дол. США) у 2008 р. до 2,47 % (2,3 млрд дол.) у 2012 р. (рис. 3).

Обсяги поставок вітчизняної сировини на ринок ЄС (рис. 4) також зросли — з 2,9 млрд дол. США (3,83 %) у 2008 р. до 3,7 млрд дол. у 2012 р. (4,55 %).

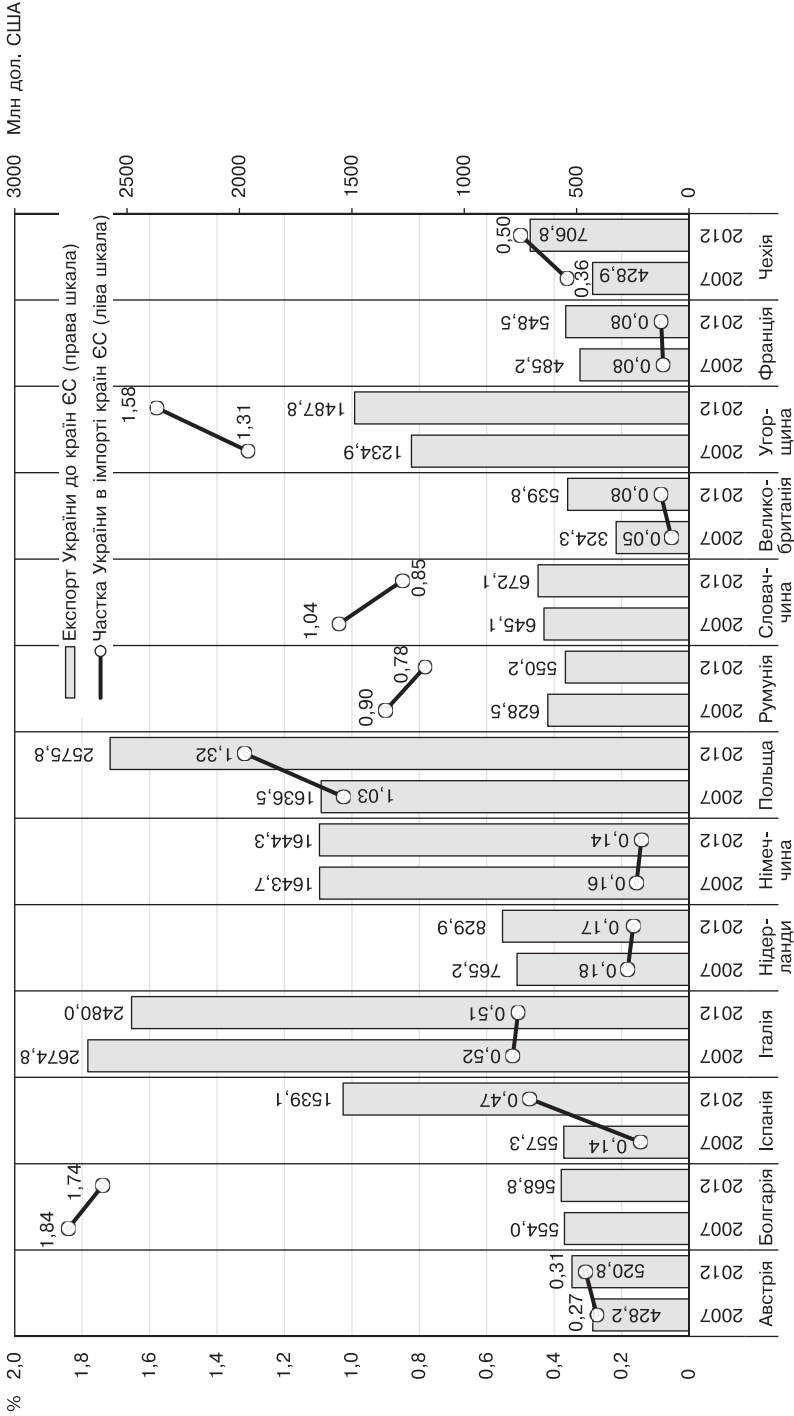
Стабільною залишається також частка в імпорті країн ЄС українських товарів у сегменті ринку машин і обладнання (рис. 5). Так, у 2008 р. вона становила 0,32 % (1,4 млрд дол. США), а в 2012 р. — 0,34 % (1,5 млрд дол.).

Водночас слід відзначити втрату позицій вітчизняних товарів на ринках ЄС у сегментах мінеральних і хімічних продуктів (рис. 6 та 7). Так, частка українських мінеральних продуктів у імпорті ЄС скоротилася майже вдвічі, з 0,51 % (2,3 млрд дол. США) у 2008 р. до 0,27 % (1,5 млрд дол.) у 2012 р. Обсяги поставок вітчизняних товарів до ЄС у сегменті хімічних продуктів протягом 2008—2012 рр. мали нестабільну динаміку: їхня частка в імпорті ЄС коливалася в межах від 0,34 % (2010 р.) до 0,66 % (2008 р.), а в 2012 р. становила 0,42 %, що на третину менше, ніж у 2011р. (0,65 %).

Такі події, як анексія Криму й подальше розгортання торговельної війни між Україною та Росією, вимушено прискорять переспрямування зовнішньоторговельних потоків першої на ринки країн, котрі перебувають поза межами Митного союзу. У цьому контексті одностороннє зниження ЄС тарифів надасть Україні можливість частково компенсувати втрати від експорту та вжити необхідних заходів щодо переорієнтації збуту продукції на нові ринки.

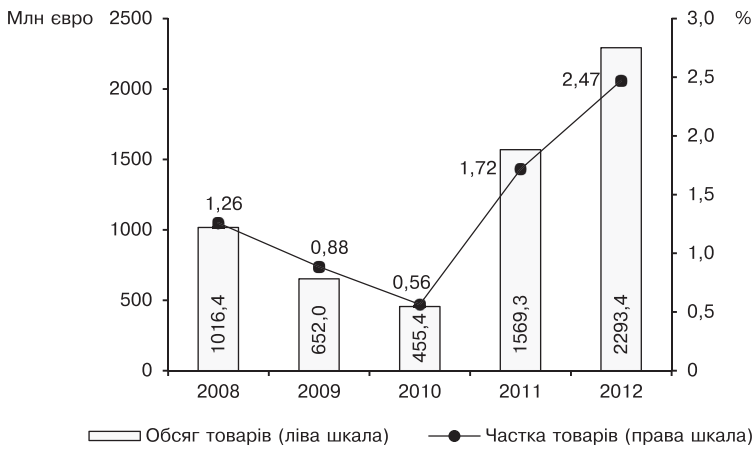
Однак у найближчій перспективі вітчизняні виробники не зможуть компенсувати потенційні втрати російських ринків, а це майже третина українського експорту. Найбільших втрат зазнає зовнішня торгівля продукцією машинобудування, на яку у 2013 р. припадало 33,8 % експорту України до країн Митного союзу. Причому ці кошти не можуть бути компенсовані на ринках ЄС через невідповідність вітчизняної продукції машинобудування стандартам ЄС та низьку конкурентоспроможність. Особливо це стосується таких товарних груп, як залізничні локомотиви; реактори ядерні, котли, машини; електричні машини тощо.

Звичайно, Російська Федерація протягом кількох років не зможе повністю відмовитися від української продукції машинобудування. Проте нашій

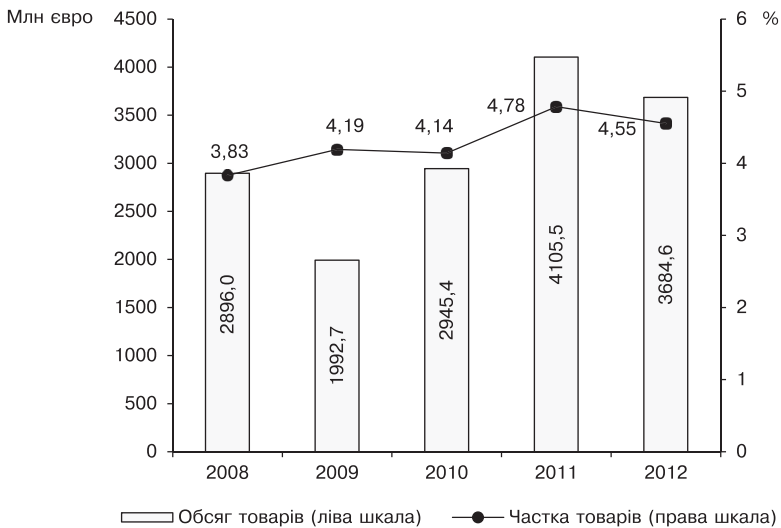
Джерело: статистичні бази МВФ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/Datamapper/index.php>.

Рис. 2. Обсяги товарних поставок вітчизняних виробників на внутрішні ринки окремих країн ЄС — торговельних партнерів України та частка України в імпорті товарів у цих країнах у 2007 і 2012 рр.

Джерело: Офіційний веб-сайт Євростату [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://err.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00110>.

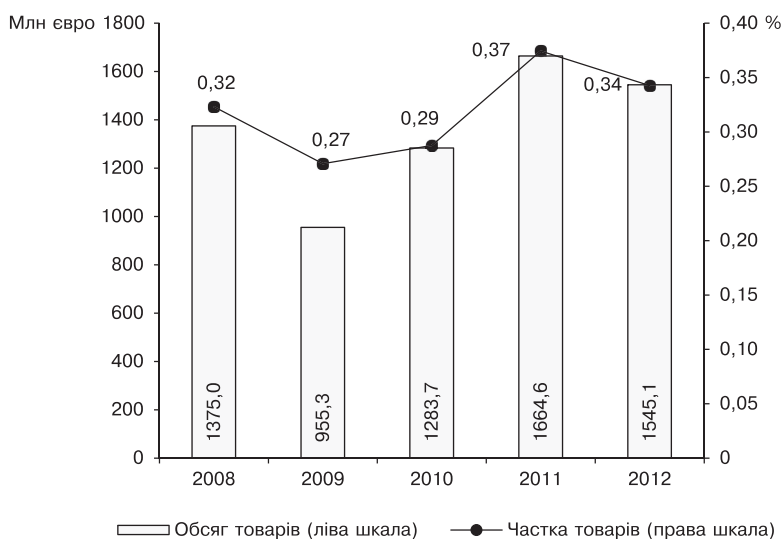
Рис. 3. Обсяги та частка українських товарів у імпорті харчових продуктів, напоїв і тютюну країн ЄС у 2008—2012 рр.

Джерело: Офіційний веб-сайт Євростату [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://err.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00110>.

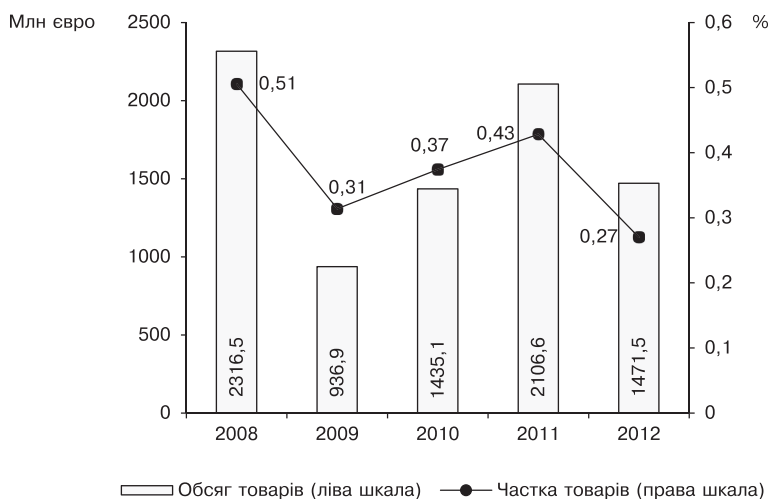
Рис. 4. Обсяги та частка українських товарів у імпорті сировини країн ЄС у 2008—2012 рр.

державі не варто розраховувати на збільшення частки продукції машинобудування на ринку ЄС, оскільки в Європі її в незначному обсязі імпортують переважно країни колишнього соціалістичного табору. Як наслідок, навіть зміна квот на експорт продукції машинобудування до ЄС, котра вже сьогодні

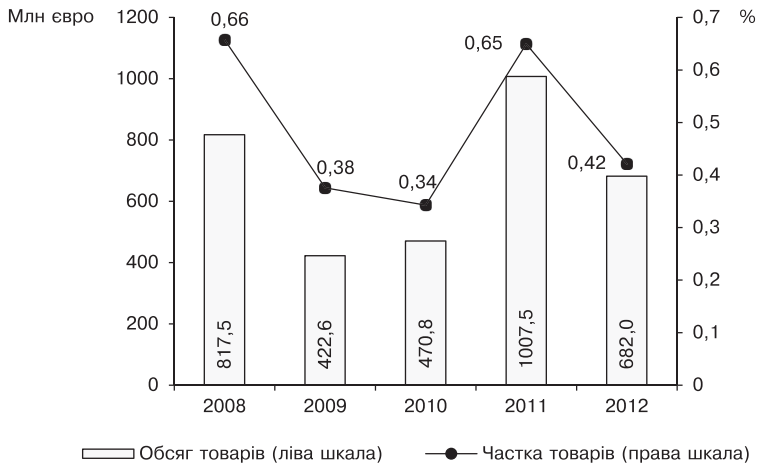
Джерело: Офіційний веб-сайт Євростату [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00110>.

Рис. 5. Обсяги та частка українських товарів у імпорті машин і обладнання країн ЄС у 2008—2012 рр.

Джерело: Офіційний веб-сайт Євростату [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00110>.

Рис. 6. Обсяги та частка українських товарів у імпорті мінеральних продуктів країн ЄС у 2008—2012 рр.

Джерело: Офіційний веб-сайт Євростату [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://err.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00110>.

Рис. 7. Обсяги та частка українських товарів у імпорті хімічних продуктів країн ЄС у 2008—2012 рр.

відсутня по 80 % номенклатури, не врятує ситуацію. Без відповідного технологічного й технічного переоснащення вітчизняна продукція машинобудування не відповідатиме стандартам якості й технічним характеристикам ЄС, а тому має бути зорієнтована на ринки третіх країн.

Від згорання торгівлі з країнами Митного союзу відчутних втрат зазнають також національні виробники продукції металургії, на яку у 2013 р. припадало 23,1 % експорту на ці ринки. Проте усунення відповідних митних бар'єрів у ЄС може позитивно позначитися на конкурентоспроможності вітчизняної металургійної продукції на цьому ринку. Зокрема, нарощуванню обсягів експорту української металургійної продукції сприятиме зменшення ставок ввізного мита у країни ЄС, а також скасування антидемпінгового мита на трубну продукцію.

Наступною за обсягами експорту з України в держави Митного союзу є продукція агропромислового комплексу (АПК). У 2013 р. обсяги її експорту на ринки країн Митного союзу становили 2,7 млрд дол. США, водночас на ці ринки припадає близько 16 % загального експорту продукції АПК. Отже, частка експорту продукції АПК до країн Митного союзу не є критичною, і зниження митних тарифів та збільшення квот для експорту української продукції АПК до країн ЄС (зокрема, на зернові культури, м'ясні й молочні продукти, готові харчові продукти) дасть змогу відшкодувати значну частину втрат через припинення поставок на ринки країн Митного союзу.

Утім, незважаючи на озвучені преференції з боку ЄС, Україна не зможе повністю компенсувати втрату ринків країн Митного союзу за рахунок

нарощування експортних поставок до держав Євросоюзу. Як наслідок, в Україні утвориться надлишок експортоорієнтованої товарної продукції, створеної на національних виробничих потужностях. Тому потрібно крім пошуку шляхів переорієнтації відповідного експорту на інші зовнішні ринки завчасно сформувати компенсаторний ринок з огляду на можливості розширення збуту на внутрішньому ринку.

Звідси ключовий висновок: підписання економічної частини Угоди про асоціацію України з ЄС вимагає активізації заходів щодо розширення внутрішнього ринку, які повинні забезпечувати системну модернізацію вітчизняної економіки та стабільність мотиваційного середовища, що в “автоматичному” режимі стимулюватиме її системне оновлення. Доцільно виходити з таких пріоритетів:

- *Підготовка національного проекту модернізації економіки як визначального чинника розширення внутрішнього ринку та нарощування експортних можливостей.* При цьому варто відштовхуватися від можливостей, які дає укладення Угоди про асоціацію України з ЄС.

У нашій державі накопичений надмірний (у окремих випадках критичний) відкладений попит на модернізацію промислових об’єктів та інфраструктури, що зумовлює потребу в його невідкладному забезпеченні. Відстрочувати відповідні заходи не можна з міркувань безпеки, оскільки терміни експлуатації більшості об’єктів практично вичерпані. Отже, з одного боку, маємо критичну потребу в модернізації та оновленні економіки, зумовлену моральною застарілістю промислово-технологічної бази та високим ступенем зношеності основних фондів, а з другого — обмежену здатність її задовольнити через відсутність необхідних для реалізації таких проектів фінансових потоків.

Сьогодні вітчизняні виробники фактично неспроможні забезпечити внутрішній попит сучасними засобами виробництва та нарощувати поставки конкурентоспроможних українських товарів на ринки ЄС. В Україні об’єктивно відсутні виробничі потужності, здатні задовольнити сучасний інвестиційний попит на модернізацію. Цей виклик — найвагомійший, оскільки наша держава не має достатніх для імпортозаміщення потужностей, а матеріально-технологічне забезпечення модернізації залишається для неї проблемою, яка ще не знайшла розв’язання навіть на концептуальному рівні. Тому змістом національного проекту модернізації економіки має стати освоєння сучасних технологій та розміщення повних виробничих циклів на території України.

- *Акумуляування фінансових ресурсів для реалізації інноваційно-інвестиційних перетворень,* спрямованих на формування внутрішнього ринку, здатного генерувати суспільний запит на інновації та високі технології. Необхідно розширювати вітчизняне виробництво, здатне виробляти продукцію, що відповідає міжнародним стандартам, та на цій основі послідовно нарощувати частку вітчизняних виробників на внутрішньому ринку. Умовами забезпечення національних інтересів у цій сфері є:

- удосконалення фінансової інфраструктури та фінансового забезпечення внутрішнього ринку;
- забезпечення фіскальної прозорості регулювання діяльності українських підприємств;
- гарантування недоторканності майнових і корпоративних прав у сфері господарювання;
- оптимізація фінансових ризиків у реалізації національних проектів модернізації економіки шляхом повного або часткового державного гарантування;
- впровадження фінансових механізмів для стимулювання проектів розміщення нових виробництв на території України, освоєння ліцензійних технологій, які відповідають потребам модернізації економіки та імпортозаміщення;
- створення інвестиційно привабливих умов для організації спільних із провідними зарубіжними компаніями стратегічних виробництв на території України для насичення незабезпечених сегментів внутрішнього попиту;
- розбудова та збільшення ролі фондового ринку в залученні фінансових ресурсів на розвиток вітчизняних виробництв.

Перспективним шляхом розв'язання проблеми мобілізації значних обсягів фінансових ресурсів та розширення неборгових джерел їх накопичення є активізація державно-приватного партнерства (ДПП), що вимагає вдосконалення нормативно-правового регулювання відносин ДПП; створення на державному рівні системи управління розвитком ДПП, зокрема системи управління ризиками в цій сфері; проведення освітньої й інформаційно-роз'яснювальної роботи серед державних службовців та приватного сектору щодо особливостей ДПП.

При цьому державна фінансова підтримка проектів з участю приватного сектору має передбачати ефективне використання бюджетних коштів, мінімізацію фіскальних ризиків при фінансуванні проектів ДПП та використання сучасного інструментарію їх довгострокового фінансування.

- *Урівноваження зовнішньоторговельного дисбалансу*, який утворився внаслідок низької конкурентоспроможності вітчизняних виробників на внутрішньому й зовнішніх ринках, збереження надмірної експортної орієнтації низки галузей промисловості України та їх обмежених можливостей переорієнтації на внутрішній ринок, недосконалості національної стратегії імпортозаміщення та імпортової експансії.

Незбалансованість зовнішньоекономічних операцій у післякризовий період сформувала значне від'ємне сальдо торговельного балансу. При цьому посилюються структурні диспропорції товарної торгівлі, у структурі експорту зберігається висока частка товарів із низьким рівнем переробки, а в структурі імпорту — надмірна частка високотехнологічних товарів і енергоресурсів.

Водночас уповільнюються темпи надходження іноземних інвестицій, що стримує розвиток національного економічного потенціалу та посилює тиск на платіжний баланс.

Фінансова незабезпеченість економічних реформ в Україні актуалізує потребу в модернізації фінансової політики держави, зокрема стимулюванні зовнішньоекономічної діяльності та подоланні нагромаджених фінансових дисбалансів, що передбачає:

- фінансове забезпечення оптимізації товарної й географічної структур українського експорту та підвищення частки товарів із високою доданою вартістю, що має на меті збільшення припливу валюти від експортерів і стабілізацію платіжного балансу;

- розроблення та впровадження фінансових механізмів розширення пропозиції вітчизняних товарів на зовнішньому й внутрішньому ринках;

- фінансове забезпечення програм імпортозаміщення;

- удосконалення системи оподаткування з метою запобігання виведенню з України створених у ній прибутків.

Розв'язання зазначених проблем може бути досягнуте шляхом:

- мобілізації внутрішніх фінансових джерел (заощаджень населення, інституційних інвесторів тощо) для потреб розвитку національного експортного й імпортозамінного потенціалу. Практика показує, що за системної участі держави можуть бути нагромаджені фонди фінансування з часткою недержавних активів, яка перевищує державний внесок у 3—15 разів;

- фінансового стимулювання розвитку експортного й імпортозамінного виробництва. Це вимагає посилення координації діяльності Міністерства фінансів України з Національним банком України задля створення механізмів залучення дешевих довгострокових коштів для відповідних підприємств. Необхідно розробити Національну програму гарантування кредитів, яка передбачатиме надання державних гарантій спеціально відібраним банкам, котрі кредитуватимуть експортоорієнтовані й імпортозамінні виробництва на пільгових умовах. Варто також стимулювати розбудову інституту бізнес-фінансового партнерства, що передбачає створення спільного фонду держави та приватних небанківських інвесторів для фінансування профільних перспективних проєктів;

- запровадження інноваційних фінансових механізмів залучення довгострокових коштів для інвестиційних цільових державних програм і національних експортних та імпортозамінних проєктів. Перспективними в цьому плані видаються тимчасові та/або постійні фінансові механізми забезпечення довгострокового фінансування пріоритетних проєктів (насамперед у сфері машинобудування, зокрема сільськогосподарського, модернізації інфраструктури) за паритетної участі держави й міжнародних фінансових організацій із їх рівноцінною фінансовою участю в статутному капіталі;

— обмеження можливостей “оптимізації” податкових надходжень до бюджету підприємствами, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, головним чином за рахунок боротьби з деструктивною податковою конкуренцією та розмиванням податкової бази. Ідеологія цих заходів полягає в тому, що податок на прибуток має стягуватися в Україні, де він створюється, й там, де розміщується основне виробництво компанії, а не за місцем реєстрації “дочірніх” ТНК у країнах із низькою ставкою оподаткування. Певні кроки в законодавчому полі України вже робляться. Ідеться насамперед про прийняття Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення” від 04.07.2013 № 408-VII [9];

— правового врегулювання можливостей інформаційної економіки надавати товари й послуги без кордонів. Зазначену проблему сьогодні активно обговорюють у міжнародному експертному та інституційному середовищі. Очевидно, що така діяльність не перебуває під юрисдикцією жодної країни, а отже, має легальні канали уникнення оподаткування. Україні важливо вивчати такі процеси, аналізувати відповідний прогресивний досвід зарубіжних країн та оперативно адаптувати національне законодавство в цій сфері.

Розв’язання проблеми врівноваження зовнішньоторговельного дисбалансу можливе також шляхом комплексної реалізації політики імпортозаміщення, пріоритетними заходами якої є запровадження довгострокової програми імпортозаміщення на основі технологічної модернізації національної економіки та створення сприятливих адміністративних, інституційних, податкових і фінансових умов для розміщення в Україні сучасних, високотехнологічних виробництв. До таких умов можна, зокрема, віднести спрощення адміністративного регулювання, забезпечення державного замовлення на високотехнологічну продукцію, зниження податкового навантаження на підприємства високотехнологічного профілю, забезпечення реалізації державних програм створення міжнародних технополісів у межах України тощо.

• *Розбудова внутрішнього ринку.* Основними диспропорціями розвитку внутрішнього ринку в Україні можна назвати його надмірну відкритість, орієнтацію вітчизняних виробників на зовнішні ринки та послаблення їхніх позицій на внутрішньому ринку, а також збільшення ролі імпорту в забезпеченні потреб цього ринку. Ігнорування зазначених проблем зумовлює ескалацію низки негативних ефектів, а саме:

- витіснення вітчизняних виробників із внутрішнього товарного ринку;
- зниження технологічних стандартів попиту через проникнення низькоякісної імпортової продукції широкого вжитку;
- погіршення здатності національних виробників до заміщення зростаючого попиту;
- виникнення макрофінансових дисбалансів унаслідок накопичення від’ємного сальдо зовнішньоторговельного обороту.

Оскільки уніфікованої моделі фінансової політики розвитку внутрішнього ринку не існує, її національна парадигма має обиратися виходячи з можливостей і перспектив бачення місця України в міжнародному поділі праці. Реалізації стратегічних пріоритетів розвитку внутрішнього ринку відповідають такі заходи:

- ревізія фінансової підтримки окремих галузей і секторів економіки, державних цільових програм та програм розвитку з метою оцінювання їхніх результативності й пріоритетності в забезпеченні розвитку внутрішнього ринку;

- застосування програмно-цільового підходу до фінансового стимулювання розширення пропозиції на внутрішніх галузевих ринках у середньостроковій перспективі;

- проведення політики збільшення доходів населення, адекватних зростанню продуктивності праці на основі підвищення державних соціальних стандартів і гарантій;

- запровадження фіскальних стимулів для національних виробників, які здійснюють інновації, зокрема при модернізації основних фондів.

Підсумовуючи викладене, доходимо таких висновків. Ринок ЄС надає широкі перспективи для збуту вітчизняної продукції. Проте створення зони вільної торгівлі з країнами ЄС генерує для національної економіки як нові можливості, так і нові виклики. Таким чином, прискорення економічної динаміки України залежить не лише від модернізації внутрішньої технологічної бази, а й від розширення внутрішнього ринку. Останній слід розглядати як стратегічну основу розвитку взаємовідносин із ЄС, де є певний потенціал щодо розміщення виробництва на території України.

Підґрунтям розширення ринків збуту продукції вітчизняних виробників має стати комплексна національна програма створення фінансово-економічних механізмів оновлення застарілої технологічної бази, для чого необхідно скористатися можливостями, котрі відкриваються з укладенням Угоди про асоціацію України з ЄС.

З позицій нашої держави цільовим орієнтиром реалізації зазначеної Угоди має стати забезпечення стратегічних інноваційно-інвестиційних перетворень та формування нової ролі внутрішнього ринку — як генератора суспільного запиту на інновації й високі технології.

Список використаних джерел

1. Meyer N. D. Internal Market Economics: practical resource-governance processes based on principles we all believe in / N. D. Meyer. — Danbury : NOMA Publishing, 2013. — 372 p.

2. Рогофф К. Перспективные развивающиеся рынки перестают быть перспективными? / К. Рогофф [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.project-syndicate.org/commentary/the-echo-crisis-in-emerging-economies-by-kenneth-rogoфф/russian>.

3. The EU Internal Market in Comparative Perspective: Economic, Political and Legal Analyses / J. Pelkmans, M. Chang, D. Hanf (eds.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://books.google.com.ua/books?id=5xLkxEOpP7oC&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

4. Trade and Development Report, 2013 / UNCTAD [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2013_en.pdf.

5. *Dickinson V.* World Economic Forum, Paving the Way: Maximizing the Value of Private Finance in Infrastructure / V. Dickinson, T. Poulter and others [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_IV_PavingTheWay_Report_2010.pdf.

6. *Кірхнер Р.* Економічні наслідки кризи єврозони для України: Визначення та кількісна оцінка напрямків впливу / Р. Кірхнер, Р. Джуччі, В. Кравчук. — Берлін ; К., 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_Briefing_Series/2013/PB_03_2013_ukr_1.pdf.

7. *Базиліук Я. Б.* Необхідно розвивати внутрішній ринок / Я. Б. Базиліук // Вісник УСПП. — 2011. — № 5 (27). — С. 10—13.

8. *Венцовський Д. Ю.* Сучасний стан і пріоритети розвитку внутрішнього товарного ринку України / Д. Ю. Венцовський // Вісник Академії митної служби України. Серія : економіка. — 2011. — № 2. — С. 125—132.

9. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення : закон України від 04.07.2013 № 408-VII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/408-18>.